LIBER GALENI DE TUMORIBUS PRAETER NATURAM:

In theſes redactus, & in inclytâ Argentoratenſium Academiâ publicè ac ſolenniter ad diſputandum propoſitus

à

MELCHIORE SEBIZIO, DOCTORE ac Profeſſore Medicinæ ordinario, Comite Palatino Cæſareo, & Reipubl. Archiatro:

Reſpondente

JOHANNE MACLAEO Argentoratenſi.

ARGENTORATI,

Typis EBERHARDI WELPERI,

ANNO M. DC. XXXVI.

NOBILISSIMIS, STRENUIS & Ampliſſimis Viris,

DN. JOHAN: PHILIPPO Böckel/ } *Fratribus germanis.*
DN. JAC: FRIDERICO Böckel/ }

NEC NON

Reverendis, Clariſſimis atq; Doctiſſimis Viris,

DN. JOHAN: MARTINO BERINO, Eccleſiæ Scaphuſianæ Paſtori vigilantiſſimo:

DN. JOHAN: PHILIPPO MOHMIO, Eccleſiæ Keſſenacenſis Miniſtro fideliſſimo.

DN. FRIDERICO EMMERICH, Diacono apud Saletianos digniſſimo:

DENIQUE;

Viris Spectatiſſimis, Integerrimis,

DN. GEDEONI SARACIN } *Civib. & Mercatorib.*
DN. REINHARDO SARACIN } *Baſil: Patri & Filio:*

Dn. Fautoribus, Cognatis, Sororio, omni honoris & obſervantiæ cultu in perpetuum proſequendis,

Hanc Diſputationem Medicam ſubmiſsè, reverenter & officiosè offert, dicat, conſecrat

Iohannes Maclaus, Argent. Reſp.

IN

LIBRUM GALENI DE TUMORIBUS PRÆTER NATURAM

Præloquium.

L*ibellus iſte, qui inſcribitur* περὶ τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων, *verus eſt & genuinus* Galeni *partus. Id enim, &* φράσις Galeno *uſitata, & dogmata ab eodem recepta, & teſtimonia ejusdem planum faciunt. Nam in* ἐπιλόγῳ μικροτέχνης, *quo in catalogum ſuorum ſcriptorum proponit, iſtius libri meminit. Et in* l. de propriis libris c. 3. *alibiq; ſæpiùs illum pro* γνησίῳ *agnoſcit.*

Pertinet *autem ad eam Medicinæ partem, quæ, quòd affectus præter naturam, Morbos ſcil. morborum cauſas, & ſymptomata, explicet,* παθολογικὴ *appellatur. Species enim & differentias Tumorum præter naturam enarrat. At iſti affectus in albo morborum numerantur.*

Dividi *poteſt in partes tres.*

Prima *habetur capite 1. in quo* ὀνοματολογία *traditur, quidque vocabulo tumoris præter naturam deſignetur, & quomodo hîc accipiatur, oſtenditur.*

Secunda *continetur reliquis capitibus usque ad ultima verba capitis poſtremi, &* πραγματολογίαν *complectitur: hoc eſt, enumerationē ſpecierum & differentiarum tumorū præter naturā: quæ vel à ſubjecto, ſive à loco affecto, quem occupant:*

vel à cauſâ, quæ partes in tumorem attollit, deſumuntur. Nam ratione ſubjecti alij tumores ſunt univerſales, qui totum corpus, aut maximam illius partem obſident, quales in anaſarcâ & aſcite viſuntur: alij particulares, qui unam duntaxat corporis particulam affligunt. Ratione cauſæ ſunt quadruplices: quoniam ipſa quoque cauſa quadruplex eſt; humor aliquis, flatus, pars ſitum mutans, & res toto genere præter naturã, tùm ſolida, tùm liquida. Humor, *vel eſt ſangvis, qui cauſa inflammationũ: vel bilis flava, quæ cauſa eryſipelatum: vel pituita, quæ cauſa œdematũ: vel melancholia, quæ cauſa ſcirrhi, cancri &c. vel aqua, ſive ſerum, quod cauſa omnium tumorum aquoſorum; cujus generis ſunt,* ἀσκίτης, ὑδροκήλη, ὑδρόμφαλος, ὑδροκέφαλος, *veſiculæ & aquulæ omnes: vel pus, quod cauſa quorundam abſceſſuum & empyematum.* Flatus ἐμφυσήματα, *hoc eſt, tumores flatuoſos parit; quales ſunt* τυμπανίτης, πριαπισμὸς, σατυρίασις, πνευματόμφαλος. Pars ſitum mutans & in partem aliam decumbens, *vel eſt inteſtinum, quod cauſa* ἐντεροκήλης: *vel omentum, quod cauſa* ἐπιπλοκήλης: *vel articulus aliquis luxatus, qui & ipſe tumorem generat eâ in parte, in quam decumbit: vel pars quædam interna alia, quæ tumefacta, exteriorem etiam, quæ illi ſuperpoſita, in tumorem elevat. Hinc ſcribit* Gal. c. 16. hujus libri, *propter inflammationes, ſcirrhos & abſceſſus viſcerum abdominis tumere etiam partes ejus alias.* Res toto genere præter naturam *varia eſt & multiplex: & quidem, uti dictum, aut ſolida, luto, oſſibus, lapidibus, unguibus, pilis &c. ſimilis: aut liquida, urinæ, melli, muco &c. affinis: quemadmodum ex* cap. 4. libri hujus *conſtat. Cæterùm, hæc ipſa cauſa aliquando ſimplex eſt & ſolitaria, quæ ſimplices & exquiſitos tumores gignit: interdum compoſita, ſive mixta, quæ mixtos compoſitosve tumores procreat.*

Poteſt autem πραγματολογία *iterum memoriæ & perſpicuitatis causâ in 4. membra ſubdividi.*

In

In primo *agitur de tumoribus ſanguineis, ipſis ſcil. inflammationibus, & ijs affectibus, qui inflammationes ſequi nonnunquam conſueverunt.* cap. 2. 3. 4. 5. 6. 7. & 8.

In ſecundo *de tumoribus bilioſis.* cap. 9. 10. & 11.

In tertio *de melancholicis.* cap. 12. 13. & 14.

In quarto *de pituitoſis, aquoſis & flatulentis*, cap. 15. 16. & 17.

Tertia pars *extat cap. ultimo, pauciſſimisq; verbis abſolvitur, & finem doctrinæ de tumoribus p. n. imponit.*

Theſis I.

Pars I. Ὀνοματολογία.

Tumor ὄγκος Græcis dicitur: habétq; triplicem ſignificationem. I. enim denotat διάστασιν εἰς μῆκος, καὶ πλάτος, καὶ βάθος, ſpatium in longitudinē, latitudinē, & profunditatem: h. e. quamvis inſigniorem alicujus corporis molem: eámq; evidenter in tres haſce dimenſiones extenſam. II. αὔξησιν ὑπὲρ τὸ κατὰ φύσιν innuit, incrementum humani corporis, quod naturale incrementum excedit. Quod ſanè non ſolùm ægrotis in parte qualibet; verùm etiam ipſis ſanis ineſt. Nam & pingues atq; obeſi aucti ſunt ὑπὲρ τὸ κατὰ φύσιν εἰς βάθος, καὶ πλάτος, ſupra id, quod eſt ſecundum naturam, in profunditatem & latitudinem; nondum tamen p. n. ſe habent. Dictum enim ſæpiùs, tertiam quandam eſſe κατάστασιν, quæ ſit τῶν οὐ φύσει διακειμένων σωμάτων, corporum non naturâ diſpoſitorum: eámq; eſſe mediam inter illa corpora, quæ κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν ſeſe habent. Obeſus quippe & gracilis non ſunt præter naturam affecti: ſed alter tantùm eſt ſupra id, quod ſecundum naturam exiſtit, alter verò infra. Uterq; autem οὐ φύσει, non naturâ diſpoſitus dicitur. Qui verò tumidi ſunt ex hydrope: aut graciles ex tabe, ij παρὰ φύσιν conſtituti cenſentur. III. ſonat affectum quendam præter naturam,

qui in ſolis reperitur ægrotantibus: & vel corpus totum occupat: vel partem duntaxat aliquam obſidet. *cap. 1.*

2. Atq; hæc tertia ſignificatio noſtri eſt inſtituti. Ideóq; de ſingulis tumoribus jam agendum, ſi hoc priùs notatum, quòd graviores exceſſus diſpoſitionum, quæ ὃ φύσει, non naturâ ſunt, ſint παρὰ φύσιν, præter naturã: quódq; terminus exceſſûs earum ſit actionis læſio. Cùm enim actio læditur, præter naturam dicuntur: cùm non læditur, nequaquam. Ideóq; ἡ βλάβη τῆς ἐνεργείας rectè ὅρος ille ſtatuitur: quoniam exceſſus illos dirimit atq; diſtinguit. *cap. 1.*

3. Sed de ejuſmodi tumoribus longiori uti oratione nil attinet. Non enim ſoli Medici, ſed in univerſum omnes homines nôrunt, majorem carnis & pinguedinis copiam, quàm æquum ſit, eos tumores generare. Dicendum potiùs de illis tumoribus, qui κατὰ τὴν διάθεσιν αὐτῶν τῶν σωμάτων, ſecundum diſpoſitionem ipſorum corporum, & non ſecundum quantitatem duntaxat ab eo, quod ſecundum naturam eſt, recedunt. *cap. 1.*

Pars II. Πραγματολογία: & membrum illius 1.

4. Inter hoſce verò primam ſe φλεγμονὴ offert: quæ carnoſis potiſſimùm partibus contingit: habétq; 6. ſibi adjuncta ſymptomata. 1. ὄγκον μείζονα, tumorem inſigniorem. 2. τάσιν, tenſionem. 3. ἀντιτυπίαν, renitentiam. 4. ὀδύνην σφυγματώδη, dolorem pulſatorium. 5. θερμότητα, calorem. 6. ἐρύθημα, ruborem. *cap 2.*

5. Horum ſymptomatum quæ cauſa ſit, non modò plebejos latet: ſed etiam multos Medicos. Quod enim ipſis videtur, ſimpliciter enunciant: cauſas verò viâ aliquâ & ratione minimè inquirunt. *cap. 2.*

6. Inquirentur autem, ſi quis hac via procedat. Dictum fuit, phlegmonem tumorem eſſe in partibus carnoſis inſigniorem. Cauſa tumoris iſtius cognoſcetur, ſi in memoriam revocetur, nunquam tumorem majorem

in parte

in parte aliquâ fieri, niſi vel ſubſtantiâ ejus à multo calore veluti inferveſcens liquetur & fundatur: vel foris novam aliquam ſubſtantiam aſſumat. *cap. 2.*

7. Quapropter, tumoris in inflammatione cauſa erit, vel ſubſtantia partis affectæ à multo calore veluti inferveſcens liquata & fuſa; vel ſubſtantia aliqua nova ab eâ aliùnde aſſumpta. Tot namq; modis tumor in parte aliquâ fieri ſolet. At prior cauſa hîc locum non habet. E. poſterior. E. pars inflammata tumida eſt propter ſubſtantiam aliunde aſſumptam. *cap. 2.*

8. Quòd prior cauſa hîc locum non habeat, hoc eſt, quòd pars phlegmone obſeſſa non ſit in tùmorem elevata ob ſubſtantiam ejus à multo colore liquatam & fuſam, ſequenti probatur argumento. *cap. 2.*

9. Quod liquatur & funditur, id πνευματοῦται, in ſpiritus, ſive vapores & halitus mutatur. At pars inflammata in ſpiritus minimè mutatur. E. non liquatur & funditur. *cap. 2.*

10. Minor probatur dupliciter. 1. Quod mutatur in ſpiritus, in eo etiam ſpiritus iſti obſervantur: quemadmodum eos obſervari novimus, tùm in tumoribus aliis, tùm vel maximè in flatuoſis. At in parte inflammatâ non obſervantur. E. pars inflammata in ſpiritus minimè mutatur. *cap. 2.*

11. Hæc minor rurſus probatur. Ex quo inciſo atque aperto ſanguis tantum effluit, & quod totum cernitur ſanguine plenum: ſpiritus autem neq; ſtatim in principio, neq; pòſt exeunt, in eo ſpiritus non obſervantur. Atqui ex inciſâ apertáq; parte inflammatâ ſanguis tantùm effluit, totáq; ſanguine plena inſtar ſpongiæ madefactæ cernitur: & ſpiritus nulli, neq; ſtatim in principio, neq; pòſt exeunt. E. in eâ nulli ſpiritus obſervantur. *cap. 2.*

12. II. Quod à calore verſum eſt in ſpiritus, id ſi ſit refrigeratum, priſtinam molem facilè reſumit. At pars inflammata, ſi ſit refrigerata, neq; ſtatim, neq; ſemper priſtinam molem reſumit. E. in ſpiritus minimè eſt mutata. *cap.* 2.

13. Cum ergò tumoris in inflammationibus cauſa non ſit pars inflammata, verſa in halitũ, ſive vaporem & ſpiritum: ſequitur, cauſam eſſe alteram, nimirùm ſubſtantiæ novæ aliunde manantis exceptionem.

14. Hæc autem vel ſanguis eſt, vel caro. Quod ſic probatur. Quod rubet in corpore noſtro, id vel caro, vel ſanguis eſt. At pars inflammata rubet. E. vel caro, vel ſanguis eſt. At non eſt caro. E. ſanguis. *cap.* 2.

15. Quòd caro, ſeu, ut *Galenus* loquitur, πολυσαρκία nuda, ſine multitudine ſanguinis, non ſit tumoris in phlegmone cauſa, ſic confirmatur. In nullâ phlegmone color manet intra terminos ſalubres & naturales: ſed planè p. n. alteratur. At in omni πολυσαρκία tumor quidem major eſt, quàm pro modo naturæ: color autem manet intra terminos ſalubres. E. πολυσαρκία non eſt cauſa tumoris in phlegmone. *cap.* 2.

16. Minor probatur. Quod ſecundum ſubſtantiam tantùm augetur, in eo priſtinus color minimè intenditur. At in πολυσαρκία caro ſecundum ſubſtantiam tantùm augetur. E. in illâ priſtinus color rubicundus minimè intenditur: ſed idem planè manet. *cap.* 2.

17. Major hujus proſyllogismi probatur. Si quod in ſubſtantiâ augetur, etiam colorem intenderet, profectò & nix aucta alba magis fieret: & pix magis nigra: & aurũ flavum magis. At conſequens falſum eſſe oculi docent. E. quod ſecundum ſubſtantiã tantùm augetur, in eo priſtinus color non intenditur: ſed idem manet. Augmentum enim ſubſtantiæ res eſt ab alteratione diverſa. Augetur

getur namq; res ſecundum quantitatem: alteratur verò ſecundum qualitatem: eſtq; color indicium ſubſtantiæ qualis, non quantæ. *cap. 2.*

18. Porrò, cùm πολυσαρκία cauſa inflammationis non ſit, ſequitur, cauſam illius ſanguinem eſſe, qui aliunde influxit, quiq; partem implevit. Id quod *Galenus* multis rationibus confirmat.

19. I. Quia incisâ parte inflammatâ, multus ſanguis effunditur. *cap. 2.*

20. II. Quia pars inflammata tota cernitur ſanguine plena. *cap. 2.*

21. III. Quia pars inflammata inſigniter rubet. At qualis color effloreſcit foris, talis humor latet intus. Nullus autem præter ſanguinem rubet. *cap. 2.*

22. IV. Quia videmus, ulceribus maximas quandoq; adjunctas eſſe inflammationes. Harum igitur cauſa eſt, vel ἰχὼρ tenuis & aquoſus, quem effluere videmus: vel ſpiritus, ſive halitus & vapor; vel ſanguis. At ἰχὼρ cauſa phlegmonis non eſt: quoniã eo effluente, pars inflammata nihilominus rubet, & phlegmone manet. Neque eſt ſpiritus: quia is quoq; exiret. Nam ſi ἰχὼρ, corpus ſpiritu longè craſſius, effluere poteſt, rarefactis & apertis ulceris labiis, quidni & ſpiritus ipſe exhalaret? Eo autem evacuato, ceſſaret phlegmonis tumor. Hoc enim iis in partibus fieri cernimus, in quibus ſpiritus & vapores reverà collectos deprehendimus. Illis ſiquidem diſſectis, ſtatim tumor conſidet. At egreſſo ſpiritu, nihilominus tumor inflammatorius perſeverat. Relinquitur ergò, cauſam inflammationis, quæ ulceribus eſt aſſociata, ſanguinem eſſe. *cap. 2.*

23. V. Quoniam etiam illæ inflammationes, quæ vulneribus ſuperveniunt, docent, cauſam inflammationis ſanguinem eſſe. In principio enim, cùm vulnera

adhuc ſunt recentia, ſanguinis multitudo excidit: qui tamen aut à nobis per refrigerantia medicamēta ſiſtitur: aut ſpontè ſupprimitur, refrigeratus ὑπὸ τοῦ περιέχοντος, à continenti. Effluere quoq; prohibetur, labiis vulneris manuum operâ à nobis compreſſis, aut faſciis deligatis. Iis enim compreſſis atq; cōſtrictis, ſanguis deinde in orificiis vaſorum diſſectorum retentus cogitur atq; concreſcit, non ſecus atq; grumus. Quanquam hoc interſit, quòd grumus, θρόμβος græcè, ſit ἀθρόα τοῦ αἵματος πῆξις αἰσθητή, aggregata concretio ſenſibilis ſanguinis. Quod verò in vulneribus fit, non ἀθρόως, ſed in parvis & multis oris diſſectorum vaſorum ſanguinem ſiſtit atq; incraſſat. *cap. 2.*

24. Quare, cùm ſanguis iſte ſit craſſior: vaſorum verò orificia anguſtiora, ſanguis quidem retinetur: ſanies verò effluit, utpote tenuior. *cap. 2.*

25. Hæc igitur *Galeni* judicio τεκμήρια ſunt μέγιστα, quòd inflammatæ partes ſanguine abundent. *cap. 2.*

26. Calidior quidem is eſt, quàm pro modo naturæ, in iis, quæ inflammata ſunt: attamen non eatenus calidior, ut μόνῃ τῇ χύσει, ſolâ fuſione tantum tumorem efficiat. Id quod *Galenus* rursùs ſequentibus planum facit rationibus. *cap. 2.*

27. I. ſumitur à febribus ardentiſſimis. Nam ſi fuſio & liquatio ſanguinis, h. e. converſio ejus in halitum, facta à forti calore, cauſa eſſet tumoris in inflammatione, utiq; in hiſce febribus oporteret tumorem eſſe longè majorem: quia cauſa fundens & liquans ſanguinem, calor, longè eſt vehementior & intenſior. At conſequens eſt contra experientiam & αὐτοψίαν. E. tumor inflammatorius non proficiſcitur à fuſione ſanguinis facta à calore. *cap. 2.*

28. II. petitur ab ipſa ſanguinis ſubſtantiâ. Sanguis enim

enim non ut pix, reſina, & cera à frigore concrevit: ſed ſemper & naturâ ſuâ calidus eſt. Hæc quoq; corpora, cùm à frigore concreſcant, à calore liquantur. Hinc *Gal.* ſic argumentatur. Si tumor partium inflammatarum fieret ob ſolam ſanguinis fuſionem, factam à calore, utiq; ſanguis, quia calidus eſt ſemper, & in calido loco contentus, tumorem ſemper excitaret: ſi non tantum, quantus in inflammatis partibus conſpicitur, ſaltem paulò minorem. At conſequens eſt falſum. E. & antecedens. *cap.* 2.

29. Conſequens falſum eſſe probatur h. m. Si pix, reſina, & cera, ad tantum perducta calorem, ad quantum perducuntur, quæ ſunt inflammata, parum tamen ſuper principium augentur, ſequitur, neq; ſanguinem, qui tàm calidus non eſt, propter liquationem & fuſionem tumorem parere. At prius verum eſſe teſtatur αὐτοψία. E. & poſterius veritatem obtinet. *cap.* 2.

30. III. eſt, quòd alteratio ſanguinis in calore in principio non reſpondeat inflammationis tumori. Illa enim eſt modica: hic verò inſignis. Quapropter, ſi fuſio ſanguinis tumoris in phlegmone cauſa eſſet, oporteret ſanè alterationem ſanguinis in calore ſtatim eſſe vehementem: quia tumor eſt inſignis. Effectus enim reſpondet magnitudini cauſæ. At alteratio in principio vehemens non eſt. E. neque tumor foret inſignis. Sed talis omninò eſt. E. Illius cauſa non eſt ſanguinis fuſio, ſive in halitum mutatio: quoniam hæc non niſi à forti calore proficiſcitur. *cap.* 2.

31. IV. ſumitur ἀπὸ τῶ φαινομένω: quia videmus, ſanguinem, quamvis igne coquatur, priſtinum tamen tumorem ſervare: & aut in nullam, aut in minimam magnitudinem elevari: ſecus ac pix, reſina, & cera. Hæc enim, ſi vehementiùs incaleſcant, plurimùm funduntur.

 Itaq;

Itaq;, ſi illius fuſio, quæ fit à calore igneo, non facit, ut in tumorem attollatur, ſequitur, neq; fuſionem ejus in corpore facere, ut inflammatæ partes eleventur ac tumeant. At prius verum eſſe experientia teſtatur. E. *cap. 2.*

32. V. ſimiliter ex φαινομένω depromitur. Nam quæ elevantur & intumeſcunt propter fuſionem à calore, ea detumeſcunt refrigerata. At hoc non ſemper fit in inflammationibus. E. Tumoris in inflammatione cauſa non eſt fuſio à calore facta. *cap. 2.*

33. Minor probatur experientiâ. Nam ſi vigentem inflammationem, quæ eſt maxima, & ad ſummum magnitudinis gradum perducta, & in quâ jam humor, qui influxit, eſt impactus. vehementiùs refrigeres, tumorem minimè tolles, ſed partem reddes lividam ac frigidam, inque ſcirrhum mutabis. Facilè autem, antequam ſit impactus, refrigerantibus & adſtringentibus eam repelles, præſertim ſi exiguus ſit. Tenaciter verò impactum adſtringentibus nil juvabis: ſed vacuatione tolles. Unde Medici, tùm diaphoreticis, tùm etiam ſcarificationibus utuntur: ut illorum uſu impactus ſanguis inſenſibiliter: horum verò miniſterio ſenſibiliter evacuetur. *c. 2.*

34. Hæc ergò, inquit *Galenus*, μεγάλα ſunt γνωρίσματα, quæ fidem faciunt, partem inflammatam ſanguine repletam eſſe. *c. 2.*

35. Sanguis autem incaleſcit immodicè, οὐκ εὐθὺσ ἐκ ἀρχῆσ, uti paulò antè dictum: ἀλλ' ἐν τῷ χρόνῳ: nimirùm quia perſpiratio priſtina ob pororum obſtructionem eſt impedita. *c. 2.*

36. Quare, neceſſe eſt & ſanguinem moram trahentem & quaſi captivum detentum putreſcere. Nam calida & humida corpora calido in loco collecta facilè putreſcunt, ſi neq; vacuentur, neq; refrigerentur. Hinc fit, ut calor geminetur. Novus enim, quem ſanguis con-

traxit

traxit ex putredine, ei ſupervenit, quem priùs habebat. *cap. 2.*

37. Quodſi quæras, cùm pars inflammata ſanguine ſit repleta, Ubi nam ſanguis, imò inflammatio ipſa conſiſtat? Reſpondet *Galenus*, conſiſtere illam & in vaſis, tùm majoribus, tùm minoribus, & in carne, & in cute, & in membranis, & in nervis, & in tendinibus: breviter: in quavis inflammati membri particulâ, ſi inflammatio diutiùs perſeveret. Nulla enim particula diu in ſtatu naturali perſeverare poteſt; ſed omnes unà cum carne, quæ ſubjectum inflammationis eſt præcipuum, de ſanguineo fluxu participant, & conſequenter etiam de inflammatione ipsâ: adeò ut ipſa quandoque oſſa etiam inflammentur. *cap. 2.*

38. Cùm pars ſecundũ naturam ſe habet, cutis laxa eſt, prę́ſertim in iis, qui graciles ſunt & macri: & locus, qui inter cutem & carnem interjacet, vacuus. Eodem modo loca, quæ in carne ſunt (αἱ κατὰ τὴν σάρκα χώραι) inania ſunt: præſertim illa, quę arteriarum dilatationibus ſunt circumpoſita. In inflammationibus autem omnia ſanguine replentur: ex vaſorum quidem tunicis reſudante: per omnem verò carnis particulam roris in modum diſperſo. *cap. 2.*

39. Cæterùm, quòd in inflammationibus etiam venæ ſanguine ſint impletæ, venulæ capillares docent. Hæ enim in ſtatu naturali ob parvitatem ſenſum latent. At in inflammationibus admodùm ſunt conſpicuæ & rubent. Quid ita? Quia ſanguine diſtentæ majoréſque factæ: non ſanè in inflammatione demùm genitæ. Rem ſic ſe habere, venulæ oculorum, mammarum & penis teſtantur. *cap. 2.*

40. Quòd verò omnis quoq; caro, ἧσ ἤδη καὶ μάλιστα πάθος ἐστὶν ἡ φλεγμονὴ, ſanguineo repleatur fluxu, & color, & tu-

& tumor ipſe oſtendit. Quo nomine & humida omnis, & madeſcens eſt caro, non ſecus ac lana, aut ſpongia aquâ, aliove humore imbuta. Teſtis eſt hujus rei illa ſanies, quæ effluit, cùm inflammatio στόμιον, oſculum habet. *cap. 2.*

41. Quòd cutis inflammationis & ſanguinei ῥεύματος particeps fiat, tumor ejus tenſióq; docent. *cap. 2.*

42. Nervi & tendines progreſſu demùm temporis inflammationis fiunt participes. Interdum tamen, ipſis vulneratis, aliterve affectis, ex illis ipſis primò malum incipit. Eadémque ratio oſſium eſt: quæ & ipſa nonnunquam primò inflammationi occaſionem præbent. *cap. 2.*

43. Sanguis extravaſatus, & poroſitatibus, ſive meatibus exilibus partis inflammatæ impactus, procedente tempore à natura vincitur, & in pus vertitur. Suppuratus, extra carnem, quæ, uti dictum, præcipuum eſt inflammationis ſubjectum, à facultate expultrice eiicitur. *cap. 3.*

44. Itaq;, ubi meatus eſt naturalis, isque effatu dignus, veluti rivus, ad effluxũ excrementorum paratus, vel ipſe locus rarus eſt, ibi portio puris διαπνεῖται, expirat: portio ſenſibiliter effluit. *cap. 3.*

45. Ubi verò cutis denſa duráq;, qualis eſt, quæ nos inveſtit, circumſidet, ibi pus retinetur, cutímq; à ſubjectâ carne abducit. Poſteà acrimoniâ ſuâ eam perrodit, exitque foràs, niſi quis eam ſcarificare prævertat. *cap. 3.*

46. Cùm autem natura non vincit, ſed à ſanguine, qui affluxit, vincitur, tùm ſanguis non in pus, ſed in alienam quandam ſubſtantiam, & aliâs quidem in aliam, mutatur. *cap. 3.*

47. Vocantur hi affectus communiter à pluribus Medicis ἀποστήματα, abſceſſus: & maximè qui intus in profundo latent. Nonnulli verò non omnes iſtos affectus

ἀπο-

ἀποςήματα appellandos cenſent: ſed eos duntaxat, in quibus materia impacta non in pus bonum ac conſuetum, ſed in *διαφθορὰν ἑτέραν τινὰ* eſt converſa. *cap. 3.*

48. Nam *ἅπαντα τὰ ἐκπυΐσκοντα*, omnia, in quibus materia ſuppurata, alii quidem *ἐμπυήματα*: alii verò *διαπυήματα* nuncupant. Nonnulli autem *ἐμπύημα* dicunt, cùm in viſcere aliquo tale quid factum: & qui ſic affecti ſunt, *ἐμπύους* nominant. Rurſùs, quidam alii eos ſolos *ἐμπύους* vocandos arbitrantur, quibus inter thoracem & pulmonem pus collectum. *cap. 3.*

49. Cùm corpora pus excoriat, eáque abducit à partibus ſubiectis: cùmq; pure quoquo modo evacuato, quæ diſtant priſtinam conſtitutionem recipere nequeunt, affectus *κόλπος*, ſinus dicitur. *cap. 4.*

50. Niſi verò quis maturè eum curet, callum contrahit, durúsq; ſpatio temporis efficitur, nec ſubiectis partibus agglutinari poteſt. *cap. 4.*

51. Coërcetur tamen, ſi ſiccetur medicamẽtis & diętâ, ut pars videatur rectè valere. Nam ſi quis ſemper accurato utatur victu, corpúsq; habeat *ὑγιεινὸν καὶ ἀπέριττον*, ſalubre, & excremẽtis vacans, ſinus manet cohibitus. Superfluitate autem aliqua generatâ, rurſus impletur, & abſceſſus fit, qui erat ab initio. Sed ſi denuò evacuetur, ſiccetúrq;, impeditur. Et fiunt ſanè hæc omnia ei faciliora, quam illis, quæ primò abſcedunt. Neq; enim quòd divellantur, partes dolent. Iam quippe diſtant celerriméque replentur, quòd ſinus facilè *τὸ ῥεῦμα* ſuſcipiat. Quin & promptè evacuantur: quoniam via effluxionibus eſt facta: ut ſi agglutinatæ fuerint partes, rurſùs doleant, cùm abſceſſus rumpitur. *cap. 4.*

52. Cæterùm, abſceſſus non tantùm ſequuntur inflammationes: ſed etiam ſine præviâ inflammatione fieri poſſunt, ſi humor à ſanguine diverſus locum affectum perrodat,

perrodat, & abducat à ſubiectis τὰ περιέχοντα, ea, quæ continet. *cap. 4.*

53. Proinde, ſi incidantur, omnigenã humidorum ſolidorúmq; corporum ſpeciem in ſe habere cernuntur: v. g. corpora cœno, urinæ, grumo, melli, muco, oſſibus, lapidibus, unguibus, & pilis ſimilia. Quin & animalia ſæpè in iis ſunt inventa, adfinia ijs, quæ ex putredine naſcuntur. *cap. 4.*

54. Fiſtula, σύριγξ græcè, ſinus eſt anguſtus & longus. Ea, ſicut & ſinus alii, coercetur, rursúsq; abſcedit, ob ἐπιῤῥοὴν ſuperfluitatum, perinde ut illi. *cap. 5.*

55. Ἀθερώματα v. στεατώματα καὶ μελικηρίδας alii quidem inter τὰ ἀποστήματα reponunt: alii vel ad genus aliud referunt. *cap. 5.*

56. Liquet autem natura illorum ex ipſis nominibus. Etenim, in ἀθερώμασιν invenitur aliquid, quod eſt ἀθέρᾳ, pulticulæ ſimile. In μελικηρίσι, materia continetur μέλιτι, melli affinis. In στεατώμασι contentum στέαρ, ſevum refert. Utplurimùm verò tunica quædam membranoſa, quam neoterici folliculum nominant, hæc corpora continet. *cap. 5.*

57. Præter hoſce tumores etiam alii ſe offerunt, v. g. ἄνθρακες, γάγγραιναι, ἕρπητες, ἐρυσιπέλατα, σκίῤῥοι, οἰδήματα, καρκῖνοι, πνευματώσεις: qui & ipſi à Medico cognoſcendi, & quoad naturam, & quoad generationem. *c. 5.*

58. Ἄνθρακες, Carbunculi fiunt, cùm, qui velut inferbuit ſanguis, & prope inflammationem eſt (ἐγγὺς τῆς φλεγμονῆς) cutem peruſſerit. Ideóq; & cruſtam ſibi habent adjunctam: & φλύκταιναι, bullæ ulcus præcedunt, quales inſunt in πυρικαύστοις, ambuſtis, febrímq; adferunt acutiſſimam, & vitæ periculum minantur. Nigra verò ubiq; & τεφρώδης, cinerulenta apparet carbunculorum ulceris cruſta: non tamen color, qui circum tumorem con-

conſpicitur, ruber eſt, ut in inflammationibus aliis: ſed declinat ad nigrius, & aliter quidem, quàm vel in Ecchymomatibus, vel in partibus iis fieri ſolet, quæ algore frigent. Non enim intensè lividus tumor eſt, ut in illis: ſed habet aliquid ſplendens, ut bitumen & pix. Talis autem exacta eſt bilis atra: quæ & *κακοηθείασ* in carbunculorum ulceribus cauſa eſt. Eſt verò ſanguis vel ab initio ſtatim atrabilarius: vel in bilem atram degenerat; idq; ob fervorem, quo veluti aſſatur. *cap. 6.*

59. Melancholia verò *χωρὶσ τῦ ζεῖν*, quæ ſine fervore eſt, *καρκίνουσ*, cancros gignit; cósq; ulceratos, ſi ſit acrior. *cap. 7.*

60. Hanc ob cauſam cancri & nigriores ſunt inflammationibus, & *ἥκιϛα θερμοὶ*, minimè calidi. Implentur autem venæ in iis, & intenduntur magis, quàm in inflammationibus. Minus enim excidit è vaſis in carnem circumjectam, ob humoris craſſitiem, qui cancros generat. Venæ tamen, ut in inflammationibus, rubræ non ſunt. Quanquam varietas quædam hîc appareat pro varietate humoris infeſtantis. *cap. 7.*

61. *Γάγγραινα* magnas inflammationes ſequitur: eſtque *νέκρωσισ*, mortificatio partis affectæ: & niſi quis feſtinè illi medeatur, pars laborans facilè *νεκροῦται* totaliter, ſimilíq; labe inficit eas, quæ illi ſunt vicinæ, hominémq; è medio tollit. *cap. 7.*

62. Cauſa *νεκρώσεωσ* eſt ſuffocatio caloris nativi. Per maximas quippe phlegmonas vehementer obſtructa ſunt, & orificia vaſorum, & omnia cutis ſpiracula. Ideóque naturali *διαπνοῇ*, perſpiratione ſunt privata. Quo fit, ut color nativus ſtranguletur. *cap. 7.*

63. Primùm autem flos coloris in parte laborante extinguitur, qui in inflammationibus aderat. Deinde dolor ceſſat: non ſedatâ diſpoſitione: ſed mortificato ſen-

 ſu,

ſu, Tertiò pulſus perit. Inſeparabilis autem à magnâ inflammatione eſt pulſus. Sic autem veteres nominare videntur motũ arteriarum, quem æger percipit, cum, vel ſine dolore. Inter phlegmonis autem ſymptomata is recenſetur, qui cum dolore accidit. Nam in ſtatu naturali motus arteriarum eſt ἀναίσθητος, & à nobis non ſentitur. In ipſis verò inflammationibus cum dolore percipitur. Ratio eſt: quia arteria, cùm dilatatur, partes circumpoſitas percutit. Percuſſione autem dolemus propter inflammationem. Quando verò ipſa quoq; arteriæ tunica inflammata eſt, dolorem geminat: quia percutit ſimul atq; percutitur. *cap.* 8.

Πραγματολογίας *membrum* 2.

64. Sequuntur ῥεύματα χολώδη, tumores ex bilis influxu nati. *cap.* 9.

65. Vicit enim neſcio quomodo Medicorum mos, ut ſive bilem nominemus ἁπλῶς, ſive bilioſum humorem, eam ſemper inaudiamus, quæ eſt ὠχρὰ καὶ πικρὰ, pallida & amara: non illam, quæ nigra & acida. Hanc enim perpetuò cum adjectione coloris exprimunt. *cap* 9.

66. Cùm igitur bilis in partem aliquam decubuerit, ſiquidem ſit ἀκριβὴς, exacta, h. e. mera ac ſincera, cutem exulcerat. Sin ichori aquoſo ſanguinive permiſta, partem potiùs tumefacit, quàm ulcerat: quoniam minùs eſt acris. Exulcerans herpetem; non ulcerans eryſipelas creat. *cap.* 9.

67. Humoris verò qualitatem ac conditionem affectûs color & calor patefacit. *cap.* 9.

68. Quia autem bilis vel magis, vel minùs eſt acris, ſciendum, ex acriore generari ἐσθιόμενον ἕρπητα. Sic enim ipſum nominavit *Hippocrates*. Ex minùs acri fieri ἕρπητα illum, quem nonnulli poſt Hippocratem κεγχρίαν, miliarem vocârunt: quoniam eminentias, ſive puſtulas & tubercula granis milii ſimilia in cute producit. *cap.* 9.

69. *Galen.*

69. *Galenus* perſuaſum habet miliarem herpetem ex bilis & pituitæ miſcellâ provenire. Ἐσθιόμενον verò, ſive exedentem, ſobolem eſſe χολῆς ἀκριβοῦς, meræ & ſinceræ bilis. Quo nomine etiam cutem corrodit. Unde ei nomen ἐσθιομένου. *cap. 9.*

70. Quodſi ſanguis & bilis æqualibus miſceantur portionibus, tumor oritur, qui medius eſt inter eryſipelas & phlegmonem. Si verò alter humor multùm ſuperet, tunc à prædominante humore tumor cognominatur: prædicatur verò is, qui illi adjunctus. *cap. 9.*

71. Itáq; eryſipelas φλεγμονῶδες à prædominante flavâ bile dicitur. Phlegmone verò ἐρυσιπελατώδης à ſanguine ſuperante nomen habet. Eſtq; ſimilis cæterarum quóque miſtionum cognominatio. Nam phlegmone ſcirrhoſa, & ſcirrhus φλεγμονώδης vocatur: Itémque oedema φλεγμονῶδες, & phlegmone οἰδηματώδης dicitur. *cap. 9.*

72. Hi enim 4. tumores, ἐρυσίπελας, οἴδημα, φλεγμονὴ καὶ σκίῤῥος, frequenter admodùm fiunt: & quidem διὶ ἐπιῤῥοὴν ὑγρῶν, propter influxum humorum. Eryſipelas quidem ob vincentem fluxum bilioſum: phlegmone ob ſanguineum: œdema ob pituitam tenuiorem: ſcirrhi verò genus alterum ob craſſam & glutinoſam. *cap. 9.*

73. Eſt enim ſcirrhus duplex: alter à pituitâ craſsâ: alter à melancholia, quæ fæx eſt ſanguinis, proveniens. *cap. 9.*

74. Melancholia verò duplex eſt. Una, quam fæcem & limum ſanguinis appellant. Altera, quæ atra bilis nominatur. Ab iſtâ cancri: ab illâ ſcirrhi quidam oriuntur. *cap. 9.*

75. Diſtinguuntur autem ſcirrhi melancholici à pituitoſis colore. Hi namq; albicant: illi nigricant. Conveniunt in tribus. I. quia utriq; tumores ſunt quàm pro ratione

tione naturæ majores. II. quia tumores ſunt ἀνώδυνοι, indolentes. III. quia ſunt tumores σκληροὶ, duri. IV. quia interdum fiunt ἐξ ἀρχῆς, ſine prævio affectu: aliquando ἐκ μεταπτώσεως, tranſmutatione phlegmonis, aut eryſipelatis, aut œdematis, cùm vehementiùs ſunt refrigerata. *cap. 9.*

76. Scirrho propinqua ſunt τὰ ἐκχυμώματα καὶ μελάσματα: & accidunt ſenibus maximè, θλασθεισῶν τῶν φλεβῶν, venis colliſis. *cap. 10.*

77. Ex his quædam ſunt nigra, uti modò dictum: & contingunt præcipuè ſenibus, leves ob cauſas. Nonnulla verò πελιδνὰ, livida, quæ inter rubra nigráq; ſunt media. *cap. 10.*

78. Fiunt autem hæc omnia ſanguine è venis effuſo: nunc quidem διὰ τῶν χιτώνων θλασθέντων, per tunicas vaſorum contuſas: nunc verò ἀναστομωθέντων κατὰ τὸ πέρας, per easdem reſeratas in finibus. *cap. 10.*

79. Orificio verò in arteriâ facto (ἀναστομωθείσης ἀρτηρίας:) affectus ἀνεύρισμα vocatur. *cap. 10.*

80. Fit autem, cùm arteria eſt vulnerata; vulnus verò neq; agglutinatum, neq; ad cicatricem perductum, neq; à carne obſtructum: cutis verò, quæ illi adjacet, ad cicatricem devenit. *cap. 11.*

81. Signa ἀνευρίσματος ſunt ſequentia. I. pulſus, quos facere arteriæ conſueverunt. II. cùm premitur affectus, ἀφανίζεται, evaneſcit omnis tumor: quia ſubſtantia, quæ illum efficit, in arterias recurrit. Eſt verò tenuis ſimul flavusq; ſanguis tenui multóq; ſpiritui permiſtus. III. vulneratum ἀνεύρισμα ejaculatur ſanguinem, ut vix ſupprimi queat. Eſt enim ſanguis arteriarum, uti modò dictum, tenuis & ſpirituoſus: eſtq; calidior multò quàm is, qui in venis continetur. *cap. 11.*

82. Cedit quidem etiam materia prementibus digitis

in

in œdemate, parsq; affecta foveam concipit. Verùm, inter ſe diſtinguuntur ἀνεύρισμα & œdema: quoniã in œdemate pulſus eſt nullus: color albidior: tumor latior & major, quàm in aneurismate: niſi grumus aliquis ingenitus ex aneuriſmate σφάκελον faciat. *cap. 11.*

83. Vocat autem *Galen.* σφάκελον hoc loco, quemadmodũ ſe ipſum interpretatur, τὴν φθορὰν τῶν στερεῶν σωμάτων ἅπασαν: ut ipſis quoq; oſſibus inſit, ne dum carnibus, aut vaſis. *cap. 11.*

84. Gangræna verò νέκρωσις ipſa quoq; eſt ſolidorum corporum: ſed oſſibus non accidit: magnásq; inflammationes ſequitur. Species quædam eſt τῶν σφακελῶν, propriámq; & ſelectam appellationem ſuprà communem eſt adepta. *cap. 11.*

85. *Sequitur, ut verba de melancholicis fluxionibus ac tumoribus* faciamus. Πραγματολογίας membrũ 3.

86. Soboles earum Cancer eſt, græcè καρκῖνος: qui duplex: unus ulceratus: alter nequaquam. *cap. 12.*

87. Ulceratus fit, cùm bilis atra mordax eſt & acris. Talis enim ſi decubuerit in carnem, cutem circumjectã perrodit. Si verò fuerit mitior, vi erodendi & ulcerandi caret. *cap. 12.*

88. Venæ in cancro magis attolluntur, quàm in phlegmone: colórq; reſpondet qualitati bilis atræ. *cap. 12.*

89. Cæterùm, non ſolùm cancroſum ulcus, verùm etiam alia multa cum tumoribus accidere ſolent illarum partium quibus inſident: ſuntq; omnia κακοχυμίας, ejusq; aut bilioſæ, aut melancholicæ, aut certè virulenti cujusdam praviq; humoris ex majori corruptelâ geniti effectus. *cap. 12.*

90. Quæ verò ex iis depaſcuntur invaduntq; vicina, & τὸ περιέχον ὑγιὲς σῶμα, corpus continens, quod ſanum, perrodunt, ea omnia φαγεδαινικὰ, exedentia, ſive depa-

ſcentia nuncupantur. *φαγέδαιναν* autem Medici appellant ex ambobus compoſita, ulcere ſcil: ipſo & tumore circumjecto. *cap.13.*

91. Depaſcitur quidem & ἕρπης, & perrodit τὰ πέριξ, quæ circum ſunt. Verùm, cutis ſolùm exulceratio eſt. φαγέδαινα autem penetrat altiùs, & illa quoq; , quæ ſubdita ſunt, aggreditur. *cap. 13.*

92. Χειρώνεια verò καὶ τηλέφεια vocare ulcera, ſupervacuum eſt. Sufficit enim, omnia communiter κακοήθη, maligna appellare. *cap. 13.*

93. Ex melancholicâ fluxione proveniunt quoq; ψώρα καὶ λέπρα. Sed affectus ſunt ſolius cutis. Cancer enim, qui καρκῖνος Græcis, nominatur, ſi in venis quoq; & carne fiant. *cap. 13.*

94. Melancholicũ πάθος etiam eſt ὁ ἐλέφας: primam quidem generationem habens ex ſanguine melancholico: temporis verò ſpatio plus gignitur atræ bilis, quàm ſanguinis: ac tùm fœtent ægroti, καὶ ἰδεῖν ἀπεχθεῖς, viſu moleſti ſunt. *cap. 14.*

95. Contingunt nonnullis elephantiaſi laborantibus ulcera: vocatúrq; affectio, cùm incipit, σατυριασμὸς: quoniam Satyris vultu ſimiles fiunt. Aliqui verò τὰς κατὰ τοὺς κροτάφους ἐξοχὰς ὀστώδεις, eminentias oſſeas, quæ in temporibus conſiſtunt, ſic vocant. *cap. 14.*

96. Oboriuntur quoq; tales eminentiæ in partibus aliis, & ἐξοστόσεις à quibusdam dicuntur. *cap. 14.*

97. Nomen etiam σατυριασμοῦ gerunt naturales pudendorum ἐντάσεις, diſtentiones minimè deſiſtentes: quem tamen affectum aliqui πριαπισμὸν nuncupant *cap. 14.*

Πραγματολογίας membrum 4.

98. Eſt & ἀχὼρ parvum ulcus in cute capitis, pituitæ ſalſæ & nitroſæ ſoboles. *cap. 15.*

99. Fluit ex ulcere iſto ichor, ſive ſanies quædam, neq; ſimpli-

ſimpliciter aquoſa, neq; tamen adeò craſſa, ut mel: qualis manare conſuevit iis ex ulceribus, quæ *κήρια*, favi nominantur. *cap.* 15.

100. Adeſt enim hiſce ulceribus, & tumor, & foramina plura in illis conſpiciuntur, & humor melli affinis extillat. Tumor tamen parvus eſt, & minor eo, qui in achoribus viſitur. *cap.* 15.

101. Minores adhùc tumores in cute fiunt, qui *μυρμηκίαι, ἀκροχόρδονες, ψύδρακες καὶ ἐπινυκτίδες* nominantur: affectiones notæ omnibus. *cap.* 15.

102. Notus eſt & *ὁ δοθιὴν*, furunculus: *ἐπιεικὴς μὲν*, mitis quidem, cùm in ſolâ cute conſiſtit: *κακοήθης δὲ*, malignus autem, cum penetrat in profundum. Similis *φύματι*: ſolâ duritie ab eo diverſus. Ambo *πάθη* ſunt *φλεγμονώδη*. *cap.* 15.

103. Præter hos tumores etiam ſe offert is, qui *βουβὼν* bubo, quiq; *φύγεθλον* appellatur. Uterq; ab aliis *φύμασι*, differt, quòd & calidiores ſint, & celeriùs generentur augmentúmq; temporiùs acquirant. *cap.* 15.

104. Sunt, qui dicant, *φύγεθλα* inflammationes ſolùm eſſe glaudularum, quæ in axillis & inguinibus ſitæ. *cap.* 15.

105. Glandulæ iſtæ cùm induruerunt, affectus *χοιράσ*, ſtruma dicitur. *cap.* 15.

106. In teſtibus & ſcroto tumores oboriuntur peculiares, *σαρκοκήλη, ὑδροκήλη, ἐπιπλοκήλη καὶ ἐντεροκήλη* cognominati. Simplices ſunt iſti. Sunt & compoſiti: qualis eſt *ἐντεροεπιπλοκήλη*. *cap.* 15.

107. Juniores Medici, ait *Galenus*, omnes teſticulorum tumores vocabant *κήλας*, hernias, ſive ramices. Pręter hoſce tumores obſervatur etiã alius in iiſdem teſticulis, qui *κιρσοκήλησ* nomen eſt ſortitus. Oſtendit nomen iſtud *τὸ πάθος*, affectum ipſum: præcedentia verò partis morbum. *cap.* 15.

108.

108. Antiqui κιρσȣς, varices appellant venas omnes, quæ p. n. ſunt dilatatæ. Frequentes ſunt in cruribus, propter imbecillitatem venarum cruralium: prę́ſertim cùm corpus craſſo ſanguine abundat. *cap. 16.*

109. Rupto dilatatove peritonęo, nec iterum conſolidato, tumor naſcitur laxus & mollis. Βȣβωνοκήλη dicitur, ſi fiat in inguine. Ἐξόμφαλος, ſi in umbilico. *cap. 16.*

110. Sunt autem iſti tumores non ſolius peritonæi affectus, ſed neceſſum eſt, ut etiam ἀπονευρώσεις, nerveæ appendices muſculorum abdominis transverſalium læſæ ſint. *cap. 16.*

111. In herniâ, quæ accidit in inguine, (ἐν τῷ βȣβῶνι) unà cùm peritonæi proceſſibus ruptæ quóque ſunt, aut dilatatæ ἀπονευρώσεις muſculorum abdominis obliquorum: ibi ſcil. ubi peritonæi proceſſus conſiſtunt. *cap. 16.*

112. Propter tumores ſubiectorum viſcerum, v. g. inflammationes, ſcirrhos, abſceſſus &c. tument etiam partes abdominis aliæ. In hydropicis autem venter tumet, vel propter copiam aquæ, ut fit in aſcite: vel propter multitudinem flatuum, ut in tympanite contingit: vel propter abundantiam pituitæ, velut in anaſarca, ſive leucophlegmatiâ, evenire ſolet. *cap. 16.*

113. Præter dictos tumores cernuntur & alii plures, propriis inſigniti nominibus: ȣ̓δὲν δ᾽ ἐξαίρετον ἔχοντες, nihil ſelectum habentes. v. g. ἐπȣλίδες, παρȣλίδες, θύμοι, aliáque βλαστήματα σαρκώδη, germina carnoſa. *cap. 17.*

114. Sunt & σταφυλαὶ, & παρίσθμια, & ἀντιάδες: quæ nil aliud, quàm inflammationes. Σταφυλαὶ quidem uvulæ, ſive gargareonis: ἀντιάδες glandularum, quæ in faucium principio ſibi invicem opponuntur: παρίσθμια illorum corporum, quæ ſunt in faucibus, hoc eſt, amygdalarum. *cap. 17.*

115. Videtur autem *Hippocrates* non omnem gargareonis

nis inflammationem nominare σαφυλὴν, uvam : ſed unam ſolùm ſpeciem, quâ gargareonis terminus ſimilis eſt uvæ acino. *cap. 17.*

116. Πολύποδες aut inflammatione, aut φύματι, aut germine aliquo, aut, utcúnq; nominare quis voluerit, in naribus conſtituto efficiuntur. Φλεγμονώδεις verò ſunt & humidi propter locum. *cap. 17.*

117. Ἐγκανθὶς tumor eſt p. n. in magno oculi cantho. Non eſt autem τῷ παντὶ γένει παρὰ φύσιν. *cap. 17.*

118. Πτερύγια, hoc eſt, ungues, ſunt germina membranæ oculi conjunctivę, quæ à perioſtio delata ad coronam pervenit. *cap. 17.*

119. Σταφυλώματα alia quidem τῇ θέσει μόνῃ, ſolâ poſitione : alia τῇ διαθέσει παρὰ φύσιν, ipſa diſpoſitione præter naturam. *cap. 17.*

Verùm de hiſce oculorum tumoribus actum alibi. Iam enim doctrinę de tumoribus p. n. finis imponendus. *Pars 3. Libri Cõcluſio.*

COROLLARIA.

I.

POſſintné omnes tumores p. n. qui ab authoribus deſcribuntur, ad illos referri, quos Galenus recenſuit? Affirmatur ideóq; perfecta Galeni eſt tumorum narratio : ſi non actu, ſaltem poteſtate.

II. Num omnes corporis noſtri partes tumefieri poſſint? Reclamare videntur oſſa & cartilagines.

III. Sitné ſpecifica differentia inter tumorem, tuberculum & puſtulam? Videntur potiſſimùm inter ſe differre magnitudine. Tumor enim tuberculo major eſt : & utróq; minor puſtula.

IV. Utrum omnis tumor cauſam habeat συνεκτικὴν? A.

V. An tumores omnes, qui quidem ab humoribus proveniunt, fiant vel per modum συγκρίσεως, ἢ ἀθροισμοῦ,

 congeſtio-

congeſtionis : vel per modum ῥευματισμοῦ, fluxionis? Affirm. Frequẽtiſſimè tamen per modum ῥευματισμοῦ.

VI. Quæ ſint utriúsq; cauſæ? Congeſtionis cauſa eſt, vel partis laborantis imbecillitas, quæ nec affluens alimentum in propriam ſubſtantiam mutare, nec genita excrementa à ſe propellere valet: vel labefactatio & vitiatio quædam, quæ alimentum corrumpit. Fluxionis cauſa latet, aut in parte mittente: aut in recipiente. Pars mittit, vel quia à calore & acrimoniâ humoris irritatur: vel quia à copiâ ejus gravatur. Pars recipit, vel quia p. n. calet: vel quia vehementer dolet: vel quia inſigniter languet, laxa eſt & declivis. Talis enim aliena quæ ſunt, facilè admittit.

VII. Sitné tumor ſimplex, an compoſitus affectus? Compoſitus: hic tamen magis: ille minùs. In quibusdam enim tumoribus deprehenditur, & intemperies, & aucta magnitudo, & figura vitiata, & meatus obſtructi, adſtrictive, & vitioſus partium ſitus, & continui ſolutio.

VIII. An tumores effatu digni, qui alios affectus conſequuntur, eòsque finiunt, quales ſunt abſceſſus critici, in genere ſymptomatum propriè dictorum habendi? Negatur: quia ad nullum eorum genus referri poſſunt.

IX. Utrum tubercula & puſtulæ leves atq; exiguæ, quæ actionem non lædunt, morbi ſint? Negatur: ſed pro ſymptomatibus haberi poſſunt: & quidem pro affectibus corporis ſimplicibus.

X. An gangræna ſit tumoris ſpecies? Per ſe & formaliter conſiderata nequaquam. Hîc tamen à Galeno conſideratur, quia magnarum inflammationum ſoboles eſt valdè frequens.

XI. Quænam potiſſima & frequentiſſima inflammationum

num ſint ſubiecta? Secundum Galen. partes carnoſæ.

XII. Inflammariné etiam poſſint oſſa, nervi, tendines, ligamenta, cutis, membranæ? Galen. affirmat c. 2. & experientia id ipſum probat.

XIII. Sintné inflammationũ effatu dignarũ & ſentientes corporis partes occupantium ſex ſigna παθογνωμονικὰ: tumor, calor, rubor, dolor pulſatorius, tenſio, & renitentia? Omninò. Tumor enim adeſt, quia pars à copioſo ſanguine, qui influxit, elevata. Calor: quia & ſanguis per ſe calidus eſt: & conſtipatus difflari nequit: & putridus calorem p. n. contraxit. Dolor: quia adeſt intemperies calida, & ſolutio continuitatis, dependens à ſanguine diſtendente. Moleſta pulſatio: quia arteriæ ſuo motu partes dolentes percutiunt. Tenſio: quia omnia ſunt repleta: non vaſa ſolùm: ſed etiam ſpatiola inania. Deniq; renitentia: quia adeſt durities. Hæc autem præſens eſt propter repletionem.

XIV. An phlegmone aſſiſtẽs ulceribus, vulneribus, fracturis & luxationibus, ſymptoma rectè ſtatuatur? Negatur.

XV. An phlegmones vocabulũ uno ſemper eodẽq; modo accipiatur? Negatur. Significat enim I. omnem calorem naturę modum excedentem, etiam ſiccum, qui adeſt ſine materiæ affluxu. II. omnem tumorem calidum. III. tumorem, cui competunt ſigna παθογνωμονικὰ modò commemorata. Quæ ſignificatio propria eſt & ſpecialis.

XVI. An omnes verę inflãmationes vnius ſint ejùsdémq; ſpeciei? Affirmatur: quia vnã eandémq; habẽt formã & definitionem. Uſus tamen obtinuit, ut pro diverſitate partiũ, quas obſident, diverſa ſortita ſint nomina.

XVII. An mammæ lacte turgẽtes, & venter gravidarũ tumore p.n. laborare dici queant? Negatur: dummodò intra limites ſeſe contineant ordinarios & conſuetos.

XVIIII

XVIII. Quid apud Hippocratem & priſcos œdema? Sępè hoc nomine quivis tumor p. n. innuitur: ſpecialiter v. & propriè is ſolùm, qui I. eſt mollis & laxus. II. indolens. III. cuti concolor, h. e, albus. IV. prementi digito cedens. V. à pituitâ naturali profectus.

XIX. Recte né aquoſi tumores ſub pituitoſis, hoc eſt, ſub œdematibus comprehendantur? Non videtur. Serum enim & pituita humores ſunt ſpecie diſtincti: ideóq; diſtinctos etiam tumores producunt.

XX. Utrum ſcirrhi fiant tantùm ab humore melancholico, an etiam à pituitâ craſsâ, glutinosâ, ſiccatâ? Ab utróq; humore.

XXI. An in quovis eryſipelate tumor appareat? Omninò: etiã in eryſipelate exquiſito, quod à bilioſo ſanguine, eóq; valdè tenui oritur: licet tumor effatu dign⁹ nõ ſit.

XXII. Fiatné eryſipelas tantùm à bile alimentariâ, quæ eſt calida, ſicca & tenuis maſſæ ſanguineæ portio: an etiam ab excrementitiâ? Ab utráq;: ſed frequentiſſimè ab alimentariâ, ut experientia probat.

XXIII. Utrũ carbunculus generetur ex ſanguine? Aſſeritur: ſed aſſato atq; aduſto. Signum eſt cruſta eius nigra: color urens: puſtulę ſimiles iis, quas ignis excitat.

XXIV. Num cancer generetur ex melancholiâ naturali, quæ limus & fęx ſanguinis dicitur? Non videtur: quia hęc materia eſt ſcirrhi. Materia autem cancri atra bilis eſt: quæ ſi ſit mitior, h. e, minùs calida & acris, cancrum cæcum, latentem, ſive non ulceratum parit. Sin ſit acrior, calidior, & mordacior, cancrum ulceratum excitat.

XXV. Quæ cauſa, quòd cancer adeò frequens ſit in mammis mulierum? Cauſa videtur duplex. I. Rara, laxa, mollis, fungoſa & ſpongioſa earum ſubſtantia, quę craſſos fæculentósq; humores facilè admittit. II. inſignis conſenſus mammarum cum utero. Itàq;, niſi menſes per uterum probè expurgentur, fieri facilè poteſt, ut ſurſum ſe ad mammas recipiant, & vel inibi corrumpantur, vel jam corrupti ad eas transferantur.

F I N I S.